

ING Focus Real Estate

8 april 2020

Het coronavirus en de gevolgen voor de vastgoedmarkt

Belangrijkste boodschappen

- De macro-economische situatie van België is de voorbije weken fel verslechterd en dat heeft gevolgen voor de vastgoedmarkt.
- De maatregelen om de verspreiding van het coronavirus tegen te gaan, zorgen er op korte termijn voor dat het aantal transacties fel zakt.
- De interesse zakt ook sterk sinds deze maatregelen. Het aantal keer dat Belgen zoekertjessites voor vastgoed bezoeken is gehalveerd.
- We verwachten dat het aantal transacties relatief snel zal herstellen, maar gezien het hoge aantal transacties in 2019 door de aangekondigde afschaffing van de Vlaamse woonbonus, zal het aantal transacties in 2020 toch onder het niveau van 2019 liggen.
- De crisis zal een negatieve impact hebben op de inkomensgroei van de Belgen met een negatief effect op de ontleningscapaciteit. We verwachten weinig beweging in de hypotheekrente. Ook op het vlak van de fiscaliteit verwachten we geen veranderingen in 2020. De combinatie van deze determinanten zou moeten leiden tot een daling van de vastgoedprijzen.
- Er zijn ook factoren die de vastgoedprijzen ondersteunen. Gezien de volatiliteit op de financiële markten blijft vastgoed een alternatief voor investeerders. Ook het geloof van de Belgen in vastgoed ondersteunt de prijzen. Aangezien we op dit moment geen lange recessie verwachten, zal dat geloof volgens ons niet substantieel aangetast worden.
- Gezien de diepte van de crisis verwachten we een daling van de vastgoedprijzen van 2% in 2020. Maar enige relativering is op zijn plaats: de vastgoedprijzen namen relatief sterk toe de voorbije jaren en dus hebben heel wat vastgoedeigenaars een buffer kunnen opbouwen.

Steven Trypsteen

Economist

Gent +32 (0) 477 71 07 96

Steven.Trypsteen@ing.com

Het coronavirus en de gevolgen voor de vastgoedmarkt

Het coronavirus en vooral de maatregelen om de verspreiding ervan tegen te gaan, zorgen voor een ongeziene economische schok. En die heeft uiteraard gevolgen voor de vastgoedmarkt. Tijdens de eerste jaarhelft van 2020 verwachten we een sterke daling van het aantal transacties, maar in de tweede jaarhelft zou het aantal transacties moeten herstellen. De scherpe daling van de inkomensgroei zal een neerwaarts effect hebben op de prijsgroei. Toch zijn er ook factoren die de prijzen ondersteunen. Zo verwachten we dat de hypothecaire rente relatief laag zal blijven, dat de vastgoedmarkt aantrekkelijk zal blijven voor investeerders en dat het sterke geloof van de Belgen in een stabiele vastgoedmarkt niet aangetast zal worden. Gezien de diepte van de crisis voorzien we op moment toch een daling van de nominale vastgoedprijzen van 2%.

Een nieuwe macro-economische situatie in België

De macro-economische situatie is de voorbije weken enorm verslechterd in België. De verspreiding van het coronavirus en de maatregelen om de verspreiding ervan tegen te gaan, hebben enorme economische gevolgen. We hebben dan ook de Belgische groeivoorzichten sterk naar beneden moeten herzien, ook al houden we rekening met de overheidsmaatregelen die de negatieve impact op de economie zullen verzachten. Op dit moment verwachten we dat de economische groei tijdens de eerste jaarhelft fors negatief zal zijn en dat in de tweede jaarhelft het herstel kan beginnen. Voor het volledige jaar 2020 impliceert ons scenario een krimp van de economie van 4,5%. Deze krimp is twee keer zo groot als tijdens de financiële crisis in 2009.

Centrale banken reageerden snel op de verslechterde vooruitzichten. Ook de Europese Centrale Bank nam doortastende maatregelen om de kredietverlening te ondersteunen en om de marktrente laag te houden. Volgens ons zullen deze maatregelen de marktrente, en meer bepaald op Belgische overheidspapier, laag houden. Dat impliceert dat de hypotheekrente ook relatief laag zal blijven, al zien we weinig dalingspotentieel gezien de verscherpte prudentiële maatregelen m.b.t. hypothecaire kredieten.

Vele regeringen hebben bovendien maatregelen genomen om de economische impact van het coronavirus in te perken. In België is er inkomensondersteuning voor meer dan 1 miljoen Belgen. Samen met de banken is er ook een plan van staatsgaranties ontwikkeld. Dat plan kan ervoor zorgen dat er voor €50 miljard aan nieuwe leningen wordt gegeven in de komende twaalf maanden.

De banken gaan ook akkoord om de afbetaling van een hypothecaire lening uit te stellen als aan bepaalde voorwaarden voldaan wordt¹. Dit is alvast een goede zaak voor de stabiliteit van de vastgoedmarkt. Indien er veel mensen hun lening niet meer kunnen afbetalen, dan zou dat tot een neerwaartse spiraal van de vastgoedprijzen kunnen leiden. Door deze maatregel wordt dit dus minder waarschijnlijk.

Korte termijn effect op de vastgoedmarkt

Sinds de maatregelen van vrijdag 13 maart om de verspreiding van het coronavirus tegen te gaan, mogen er geen nieuwe verkoopprocedures worden georganiseerd. Bestaande verkoopprocessen konden wel afgerond worden. Deze maatregelen waren eerst van toepassing tot en met 3 april, maar werden later verlengd tot en met 19 april.

Het aantal transacties in het eerste kwartaal van 2020 zullen dan ook sterk gezakt zijn. Een eerste indicatie zijn de cijfers van de notarissen. Hun cijfers tonen dat het aantal vastgoedtransacties in het eerste kwartaal van 2020 met 8% gedaald is in vergelijking met dezelfde periode in 2019². Gezien de situatie valt zo'n daling in principe nog mee. Dit komt vooral doordat bestaande dossiers afgewerkt mochten worden.

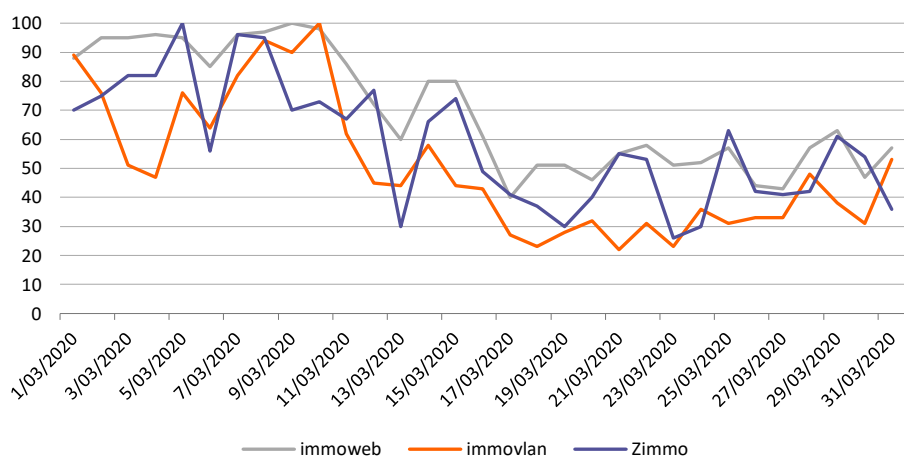
We zien ook dat de interesse voor vastgoed wat geluwd is bij de Belgen. Het aantal keer dat er op Google werd gezocht naar een zoekertjessite voor vastgoed daalde heel scherp. Het aantal keer dat de zoekterm 'immoweb', 'zimmo' en 'immovlan', samen goed voor een marktaandeel van 90%, werd opgezocht op Google, daalde met ongeveer 50% sinds de aankondiging van de maatregelen (Figuur 1). Dit is echter niet verrassend, aangezien er sinds 13 maart geen huisbezoeken met betrekking tot nieuwe verkoopprocedures mogen worden georganiseerd.

---

¹ De details van deze maatregel vindt u [hier](#).

² De cijfers van de notarissen vindt u [hier](#).

Gr 1 Evolutie van het aantal keer de zoekopdracht 'immoweb', 'Zimmo' en 'immovlan' werd uitgevoerd in België

Bron: Google trends

Noot: Een waarde van 100 impliceert dat er op die dag het maximum aantal zoekopdrachten naar 'immoweb', Zimmo, of Immovlan waren in de maand maart. Een waarde van 50 impliceert dat er op die dag 50% minder zoekopdrachten waren dan op een dag met een waarde 100.

Hoe zal de activiteit evolueren in 2020?

Historische data leren ons dat er een zekere correlatie bestaat tussen de economische groei en het aantal vastgoedtransacties (Figuur 2), maar dat het geen perfecte correlatie is. Dit komt vooral doordat de vastgoedtransacties na een crisis sterker herstellen dan de economische groei. Dit is te verklaren door twee factoren. Ten eerste zijn vele vastgoedtransacties noodzakelijk. Mensen blijven immers verhuizen en hebben een dak nodig boven hun hoofd. Dit kan even uitgesteld worden, maar niet te lang. Ten tweede zorgt een diepe crisis vaak ook voor neerwaartse druk op de prijzen, wat op zijn beurt de activiteit op de markt aanwakkert. Tijdens de vastgoedcrisis begin jaren 80 was dit effect erg aanwezig.

Volgens ons zal het aantal vastgoedtransacties tijdens de tweede jaarhelft van 2020 opnieuw aantrekken, na een scherpe daling tijdens de eerste jaarhelft. Maar we denken ook dat het aantal transacties niet meteen het niveau van vóór de crisis zal bereiken. Dat komt omdat het aantal transacties in 2019 artificieel hoog was door de afschaffing van de woonbonus aan Vlaamse kant.

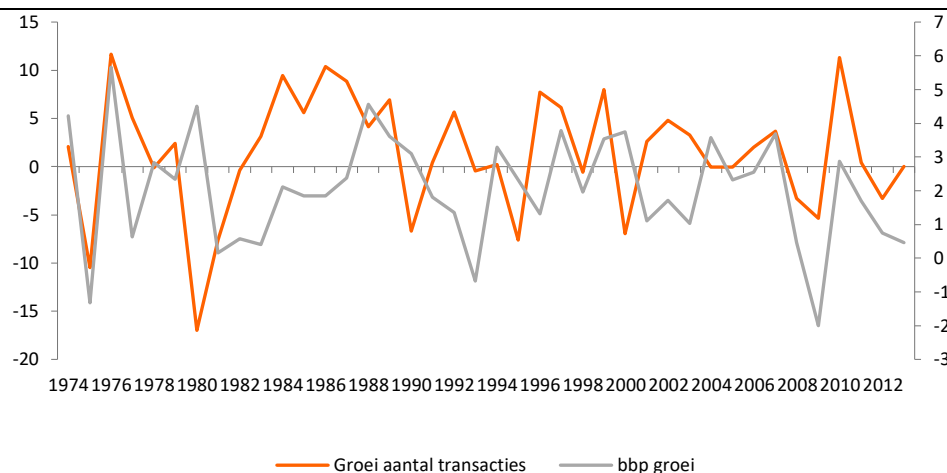
Wat is het effect op de prijsevolutie?

Academisch onderzoek³ toont aan dat de vastgoedprijzen op lange termijn bepaald worden door de ontleningscapaciteit, die op zijn beurt bepaald wordt door het inkomen, de kredietvoorwaarden bij hypothecaire leningen en de fiscaliteit. Deze theorie gaat ervan uit dat mensen de duurste woning zullen kopen die ze kunnen kopen.

Van alle factoren die de ontleningscapaciteit beïnvloeden, zal volgens ons de inkomensgroei het sterkst beïnvloed worden door deze crisis. Figuur 3 toont aan dat er een duidelijke positieve correlatie bestaat tussen de economische groei, wat voor een groot stuk de inkomens van de gezinnen bepaalt, en de groei van de vastgoedprijzen. De lagere inkomensgroei als gevolg van de crisis zal dus een neerwaarts effect hebben op de groei van de vastgoedprijzen. Academisch onderzoek toont aan dat op lange termijn een daling van het inkomen met 1% de ontleningscapaciteit, en dus de vastgoedprijzen, ook met 1% doet dalen.

³ De studie kan vindt u [hier](#).

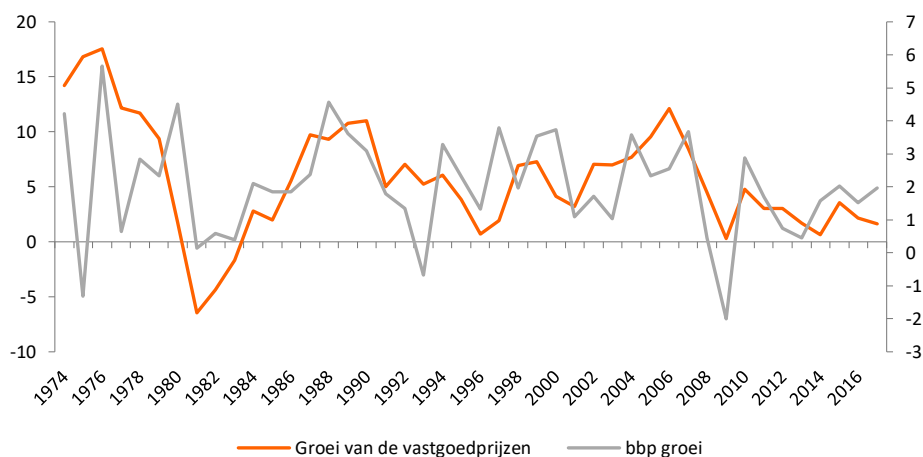
Gr 2 De correlatie tussen de economische groei en de groei van het aantal transacties is niet zo sterk

Bron: Refinitiv Datastream

Noot: We hebben ervoor gekozen om de data na 2013 niet in de grafiek op te nemen. De groei van het aantal vastgoedtransacties was extreem volatiel eind 2014 en begin 2015. Vanaf 2015 werd de Vlaamse woonbonus minder gunstig en dit zorgde voor heel wat transacties tijdens het vierde kwartaal van 2014 en een scherpe terugval begin 2015.

Gr 3 Er is een duidelijke relatie tussen de economische groei en de groei van de vastgoedprijzen

Bron: Refinitiv Datastream

We voorzien geen al te significante veranderingen op het vlak van de kredietvoorwaarden (rente, looptijd, afbetalingsratio's en loan-to-value) door deze crisis. We benadrukken wel dat de kredietvoorwaarden, exclusief de rente, wat kunnen verstrengen, maar dat de verstrenging ook los van de coronacrisis zou hebben plaatsgevonden. Begin 2020 gingen we al uit van een verstrenging van de kredietvoorwaarden bij banken, aangezien de nieuwe macro-prudentiële maatregelen van de Nationale Bank van België sinds 1 januari 2020 van kracht zijn.

Wat de toekomstige fiscaliteit betreft, verwachten we ook geen grote veranderingen op korte termijn. De federale noodregering Wilmès II zal zich de komende zes maanden richten op het beheersen van de coronacrisis. Daarna zou er in principe een nieuwe regering moeten gevormd worden. Het is echter moeilijk te voorspellen wanneer die er precies komt gezien de moeilijke formatiegesprekken vóór de coronacrisis. Nieuwe verkiezingen zijn niet uit te sluiten. Dit alles impliceert dat de kans op grootschalige fiscale veranderingen in 2020 klein is. Op iets langere termijn is die kans er echter wel. Vooral de wijze waarop huurinkomsten worden belast, staat onder druk. De Europese Commissie heeft al meermaals kritiek geuit op deze Belgische belasting. Als er al enige verandering in de toekomst mag verwacht worden, is dat de belasting op huurinkomsten iets minder gunstig wordt, wat een impact kan hebben op de investeringsvraag naar vastgoed.

De verwachte daling van de inkomensgroei in 2020 zal dus een neerwaarts effect hebben op de prijsgroei. Maar we mogen niet vergeten dat er ook factoren zijn die de vastgoedprijzen op korte termijn beïnvloeden. Een eerste is het rendement op alternatieve investeringen. Als de obligatierendementen laag liggen en/of de aandelenmarkten als erg risicovol worden aanzien, dan kunnen investeerders aangetrokken worden door vastgoed. We hebben dit de voorbije jaren zeker en vast gezien. En we verwachten dat dit fenomeen zich zal verderzetten in de komende jaren. Door het beleid van de ECB verwachten we geen scherpe stijgingen van de marktrente en dus ook niet van de rente op overheidsobligaties. Ook de aandelenmarkten zullen voor velen als te risicovol worden aanzien, zeker na de grote schokken die we de voorbije weken gezien hebben.

Een tweede factor die de vastgoedprijzen op korte termijn kunnen beïnvloeden, zijn de verwachtingen van kopers. Indien iedereen denkt dat de vastgoedmarkt gezond zal blijven, dan zal de vraag naar vastgoed hoog blijven met als gevolg dat de prijzen opwaartse druk blijven ondervinden. Belgen zijn traditioneel erg optimistisch over de evolutie van de vastgoedprijzen. Onze jaarlijkse internationale enquête toonde aan dat 57% van de Belgen in 2019 denkt dat de vastgoedprijzen nooit kunnen dalen, terwijl slechts 30% van de Duitsers hiervan overtuigd is. Een sterk geloof van de Belgen in de stabiliteit van de vastgoedmarkt maakt dan ook een scherpe neerwaartse correctie minder waarschijnlijk.

We kunnen dus besluiten dat de daling van de inkomensgroei neerwaartse druk op de vastgoedprijzen zal geven, maar dat de korte termijn factoren de vastgoedprijzen kunnen ondersteunen. We verwachten dat de inkomensgroei fel negatief zal zijn in het eerste en tweede kwartaal van 2020, maar dat de economie nadien kan herstellen. Aangezien de recessie in dat geval niet lang duurt, zou dat in principe het vertrouwen van de Belgen in de vastgoedmarkt niet mogen ondermijnen. Gezien de ernst van de crisis voorzien we op dit moment een daling van de vastgoedprijzen van 2% in 2020. Maar enige relativering is op zijn plaats: de vastgoedprijzen namen relatief sterk toe de voorbije jaren en dus hebben heel wat vastgoedeigenaars een buffer kunnen opbouwen.

Disclaimer

Deze publicatie, opgesteld door de afdeling Economische en Financiële Analyse van ING België N.V. ("ING") is uitsluitend bedoeld ter informatie en houdt geen rekening met de beleggingsdoelstellingen, financiële situatie of middelen van een bepaalde gebruiker. De informatie in deze publicatie is geen aanbeveling om te beleggen en is geen juridisch, fiscaal of beleggingsadvies noch een aanbod of uitnodiging om financiële instrumenten te kopen of te verkopen. Alle redelijke maatregelen werden genomen om ervoor te zorgen dat deze publicatie niet onwaar of misleidend is, maar ING kan niet garanderen dat de informatie volledig is of de informatie meegedeeld door derden correct is. ING is niet aansprakelijk voor directe, indirecte of gevolgschade die voortvloeit uit het gebruik van deze publicatie, behoudens grove fout van ING. Tenzij anders vermeld, zijn eventuele opinies, voorspellingen of schattingen uitsluitend toe te rekenen aan de auteur(s), zoals deze gelden op de publicatiedatum. Bovendien kunnen deze zonder voorafgaande kennisgeving worden gewijzigd.

Mogelijk is de verspreiding van deze publicatie onderworpen aan wettelijke of reglementaire beperkingen in verschillende rechtsgebieden en wie die deze publicatie in handen krijgt, dient zich te informeren over, en zich te houden aan, deze beperkingen.

Op dit rapport zijn auteurs- en databankrechten van toepassing en dit rapport mag niet gereproduceerd, verspreid of gepubliceerd worden voor welke doeleinden dan ook zonder de voorafgaandelijke, uitdrukkelijke en schriftelijke toestemming van ING. Alle rechten voorbehouden. Aan de publicerende juridische entiteit, ING België N.V is vergunning verleend door de Nationale Bank van België en zij staat onder toezicht van de Europese Centrale Bank (ECB), de Nationale Bank van België (NBB) en de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten (FSMA). ING België N.V. is opgericht in België (ondernemingsnummer 0403.200.393 te Brussel).

Voor Amerikaanse beleggers: Wie dit rapport wenst te bespreken of transacties wenst uit te voeren met de effecten die hierin besproken werden, dient contact op te nemen met ING Financial Markets LLC, dat lid is van de NYSE, FINRA en SIPC en onderdeel is van ING, en dat de verantwoordelijkheid draagt voor de verspreiding van dit rapport in de Verenigde Staten conform de toepasselijke voorschriften.

Verantwoordelijke uitgever: Peter Vanden Houte, Marnixlaan 24, 1000 Brussel, België.